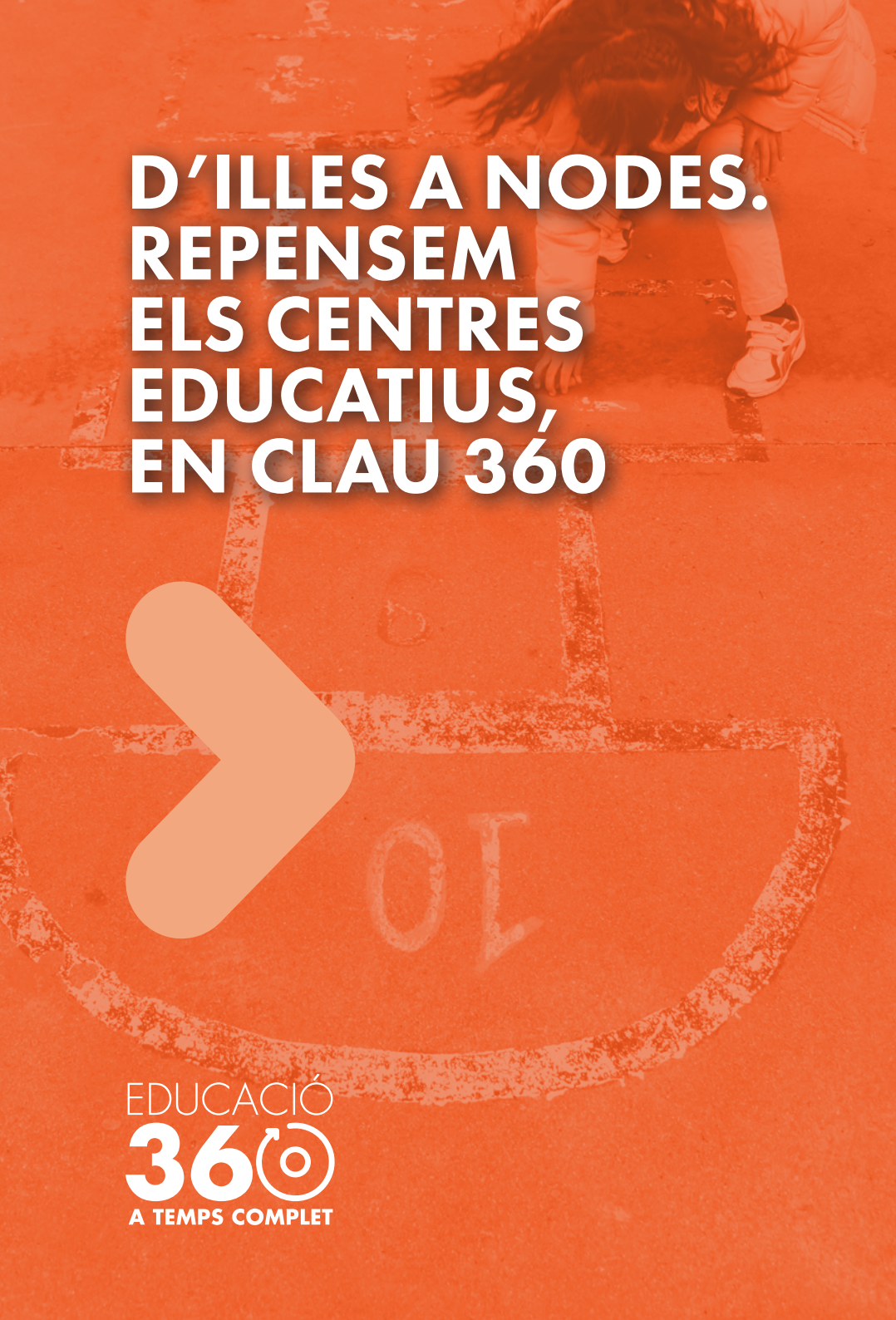

A child is crouched on a paved surface, drawing a hopscotch grid with white chalk. The grid is partially visible, with the number '10' drawn in the center. The child is wearing a light-colored jacket and sneakers. The background is a solid orange color.

D'ILLES A NODES. REPENSEM ELS CENTRES EDUCATIUS, EN CLAU 360

**La mirada
d'Educació 360**

EDUCACIÓ
360
A TEMPS COMPLET

El canvi que impulsem: el model d'Educació 360

L'Educació 360: un model per al canvi

En molts indrets del món, garantir el dret a aprendre ja no és només garantir l'accés a l'escola. Com diu Carlos Magro, "l'escola és una condició necessària però no suficient. Garantir el dret a l'educació suposa assegurar que ningú es quedi enrere".¹ En les societats contemporànies, garantir aquest dret suposa oferir als infants i adolescents la possibilitat de tenir accés a una cartera rica d'oportunitats educatives de qualitat que vagin més enllà de l'aula. En el nostre context hi ha diversos elements que encara fan més punyent la necessitat d'un model educatiu més integrat: en el moment actual, les parets entre els temps i els espais educatius són permeables entre si. **L'educació s'expandeix més enllà dels murs escolars** i els nostres infants adquireixen competències al llarg i ample de la vida: a l'esplai o al cau durant el cap de setmana, a l'escola de música del barri, mentre juguen a bàsquet o als campaments d'estiu. De fet, **és precisament en els espais i temps no lectius on es produeixen més desigualtats** i és un dels focus que us proposem explorar. Com sabreu, i com apunten estudis recents, els infants amb menys recursos tenen dificultats per accedir als aprenentatges que es donen més enllà de l'horari lectiu. Activitats com les extraescolars, les del temps de migdia o els ca-

T'imagines un centre educatiu on els horaris i continguts escolars es reordenen per optimitzar l'aprenentatge? En el qual els infants i joves poden decidir sobre els seus itineraris educatius segons les seves necessitats, interessos i motivacions? On els espais d'acollida, migdia i tarda inclouen activitats educatives obertes per a tot l'alumnat? Que garanteix la vinculació entre els continguts de l'aula i els de les activitats fora escola? Que apropa les activitats culturals de l'entorn als alumnes i empodera les famílies? I, tot això, col·laborant amb els agents educatius de la comunitat per esdevenir un centre educatiu obert al barri?

¹ > Article "[Que nadie se quede atrás](#)", publicat el 19 de novembre de 2019 per Carlos Magro.

Alguns elements del nou escenari social

TEMPS DE LES FAMÍLIES

Disminució del temps de què les famílies disposen per a les responsabilitats educatives.

TEMPS "FORA" ESCOLA

Necessitat creixent de recursos educatius i de cura per tal de conciliar els horaris laborals amb els escolars.

ESPAIS DE SOCIALITZACIÓ

El carrer com a lloc de convivència i de socialització s'ha convertit en un espai potencialment perillós.

NOUS AGENTS EDUCATIUS

La família i l'escola ja no són els únics agents educatius, sinó que avui dia també s'educa a partir d'altres institucions, mitjans i àmbits.

CRISI ECONÒMICA

Afecta les famílies més vulnerables i incideix negativament en el pressupost de política pública en educació.

L'ESCLETXA D'APRENTATGE

Desigualtat d'oportunitats educatives, fracàs escolar, iniquitat educativa...

DESIGUAL OFERTA EDUCATIVA FORA DEL CURRÍCULUM

Menjadors, aula matinal, extraescolars, estudi assistit... afecta negativament aquells centres situats en contextos socialment més vulnerables.

ACTIVITATS D'ENRIQUIMENT EDUCATIU

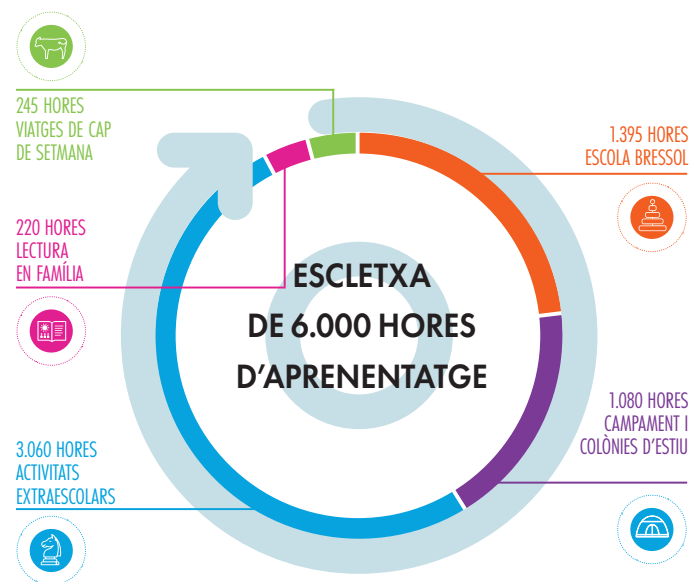
L'accés a experiències d'aprenentatge diverses i a extraescolars de qualitat és desigual, ve condicionat per l'origen social de les famílies.

sals d'estiu —amb demostrats beneficis competencials, socials i personals, com ja hem apuntat— són encara **opcions de difícil accés per a moltes famílies**. I és aquesta limitació la que genera una **diferència substancial** entre uns infants i altres.

L'informe del Síndic de Greuges del 2014² ja assenyalava la **necessitat de reconèixer les activitats educatives fora del sistema educatiu reglat com una part important del dret a l'educació**. Un de cada quatre infants i adolescents no duu a terme cap tipus d'activitat extraescolar,³ i un 20 % no participa en activitats extraescolars esportives.⁴

Aquests resultats estan relacionats amb factors territorials, amb els centres educatius i sobretot amb el perfil socioeconòmic de les famílies. Així doncs, un menor provinent d'una família amb estudis universitaris té més del doble de probabilitats de participar en activitats extraescolars,⁵ o un 17 % més de probabilitats de participar en activitats culturals que un menor amb pares amb nivell d'estudis primaris. La tendència és molt similar quant a lectura de llibres i diaris, per exemple.

Tenir accés a experiències educatives fora de l'àmbit formal **possibilita el desenvolupament d'habilitats cognitives i no**

1. <https://www.expandedschools.org/the-learning-gap#sthash.Sm0h20E.dpbs>

La iniciativa americana Expanded Schools apunta que un infant de dotze anys que ha pogut experimentar oportunitats d'aprenentatge enriquit fora de l'escola acumula 6.000 hores més d'aprenentatge que un que no ho ha pogut fer. Des d'una perspectiva estrictament acadèmica, 6.000 hores d'aprenentatge equivaldrien a uns cinc anys a l'aula.

2 > Síndic de Greuges (2014). Informe sobre el dret al lleure educatiu i a les sortides i colònies escolars.

3 > Enquesta de Salut de Catalunya (2017- 2018). Enquesta a pares i mares d'infants entre 3 i 14 anys.

4 > [Enquesta de l'Edubaròmetre](#) de 2017, segons l'*Anuari Educació 360*. Fundació Bofill.

5 > Bonal, X. i Scandurra, R. (2019) "Equidad y educación en España" Intermon, UAB, GEPS.

cognitives, al mateix temps que permet teixir **xarxes de relacions personals**. A més, posiciona les persones de manera **més igualitària en l'espai social**, i això pot ser decisiu en l'accés al mercat de treball, o a d'altres experiències socials. Per tant, assegurar, per part dels poders públics, els recursos necessaris perquè els col·lectius més vulnerables accedeixin en igualtat de condicions a aquestes experiències socials i formatives no és només important sinó que és **urgent**.⁵

L'escola no pot, per si sola (ni cap altre agent en solitari), millorar les condicions d'aprenentatge i desenvolupament dels infants i joves ni reduir les desigualtats derivades de l'origen social. Alguns creuen que el problema resideix només en la falta de recursos i d'estratègies, i tanmateix cal preguntar-se si és l'escola la que ha de donar resposta tota sola a les creixents demandes socials que li arriben (combatre la desigualtat equitativa, educar en creativitat i en pensament crític, personalitzar els aprenentatges, etc.) o si del que es tracta és de sumar esforços per crear espais d'aprenentatge connectats entre si que aprofitin les oportunitats educatives que ofereix el territori.

Des de l'Educació 360, creiem que ens trobem davant d'una bona ocasió per **aprofitar la proliferació de programes educatius del territori** i el compromís dels agents de l'entorn, per alinear-los i posar-los al servei de l'equitat educativa. D'aquesta manera **l'escola esdevé un node més d'una xarxa ecosistema** on continua tenint un paper principal: garantir el dret a l'educació en un sentit ampli creant i participant en entorns d'aprenentatge i de treball amb altres agents del territori.

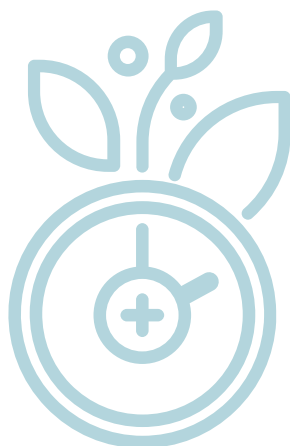
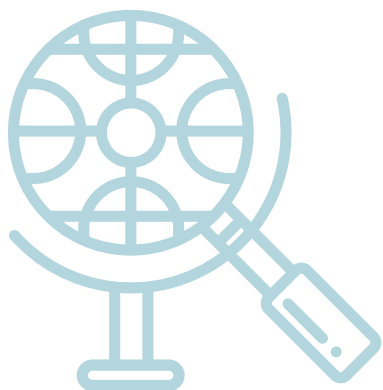
Sabíeu que participar en determinades activitats extraescolars equival a un guany de dos mesos sobre el progrés acadèmic mitjà de l'alumnat, en un curs escolar? I que fer activitats fora de l'horari lectiu no només millora els resultats acadèmics, sinó que també dota d'una major predisposició a l'aprenentatge i incrementa les expectatives formatives per a l'educació postobligatòria? Per tant, si volem afavorir la igualtat d'oportunitats és necessari que els centres educatius vinculin o integrin temps i espais educatius tant lectius com no lectius.

* Impacte de les activitats extraescolars en els aprenentatges, Fundació Jaume Bofill. 2016.

El que plantejem no és nou. A Catalunya tenim molts exemples reeixits a través de pràctiques educatives que cerquen flexibilitzar, diversificar i connectar els temps, espais i agents educatius per millorar les oportunitats d'aprenentatge de tot l'alumnat i, en especial, les d'aquells infants i joves més desafavorits.

Creiem, doncs, que el futur dels centres educatius passa per connectar el "dins i fora escola" i integrar les capacitats, les necessitats i els interessos particulars dels infants i joves en el propi projecte educatiu i el del municipi. Sabem que no és una tasca fàcil, però sí necessària. Tanmateix, sou molts els centres educatius que ja heu incorporat aquesta visió del canvi i que trebal·leu en xarxa per aconseguir un futur millor per als infants i adolescents.

A moltes escoles i instituts, l'èxit educatiu de l'alumnat ja no s'entén únicament com l'assoliment dels continguts i les competències curriculars, sinó també com un **projecte personal d'aprenentatge** que connecta els sabers, les competències i les habilitats que infants i joves adquireixen en la seva vida quotidiana, i que van més enllà de l'aprenentatge formal dins dels seus murs o bé del ritme dels timbres escolars.

Però, què és un centre amb mirada Educació 360?

Una escola o institut amb mirada educativa 360 és aquell centre que treballa en xarxa amb altres espais, temps i agents educatius per aconseguir **3 objectius clau**:

1. VALOR I PERSONALITZACIÓ

Millorar la connexió entre els aprenentatges lectius i no lectius, buscant una major qualitat educativa i atenent als interessos i motivacions dels infants i joves.

2. EQUITAT

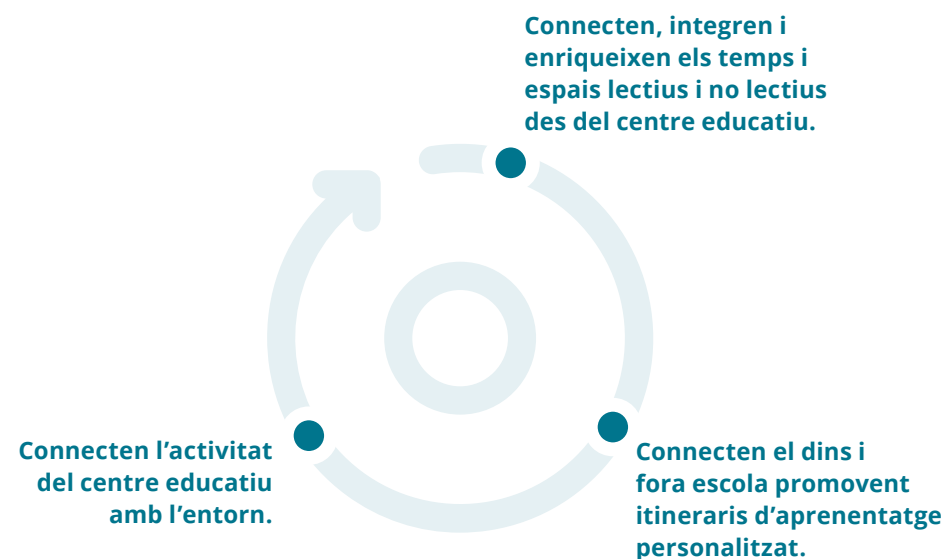
Mitigar les persistents desigualtats educatives basades en l'origen social.

3. ACCÉS I ORIENTACIÓ

Acostar i ampliar les oportunitats educatives, orientant l'alumnat i actuant com a *hub* o com a *node* dins la xarxa educativa del territori.

Així doncs, desenvolupa pràctiques escolars basades en els **3 eixos dels centres educatius d'Educació 360**:⁶

⁶ > Trobareu una explicació dels eixos dels centres educatius d'Educació 360 a l'apartat 3 d'aquesta guia.

Dins la xarxa educativa del seu municipi o barri contribueixen tant a la **construcció de la pròpia comunitat** —treballant de manera col·laborativa amb altres escoles, entitats i agents— **com al benestar i l'acompanyament** conjunt de tots els **infants i joves** del seu territori. Són aquelles escoles i instituts que integren els temps d'acollida, de migdia, d'extraescolars i d'estiu educador en el seu projecte educatiu; instituts que, amb la complicitat de les entitats del territori, donen continuïtat als itineraris educatius dels adolescents més enllà de l'horari lectiu; comissions de direccions de centres educatius que s'orienten a millorar la transició entre etapes educatives... i moltes altres pràctiques exemplificadores de com, amb molts esforços i dedicació, escoles i instituts estan superant els límits dels espais i temps de la jornada escolar.

Aquest tipus d'iniciatives, i moltes altres que tenim al país, són imprescindibles per fer avançar **l'equitat educativa i la cohesió social**, ja que no només compensen desigualtats socials o econòmiques sinó que donen accés a recursos d'aprenentatge esportius, culturals, socials i personals que amplien l'univers dels infants i adolescents. I és precisament aquesta palanca de canvi, la combinació d'enfocaments i escenaris d'aprenentatge —escolars i no escolars— el camí per aconseguir una veritable **igualtat d'oportunitats educatives per a tothom**,⁷ però sempre mantenint el lloc central de l'escola com a institució educativa garant de drets.

Ara bé, aquest enfocament de connexió per a l'equitat només pot ser efectiva si, al mateix temps, en el mateix centre educatiu es produeix **un procés de transformació i enfortiment de la seva coordinació interna**. No es tracta només de fer xarxa cap enfora. La xarxa es podrà sostenir i alhora podrà assolir els seus objectius de connexió si la dinàmica interna del centre està preparada i oberta a aquest treball en xarxa. Per això la mirada Educació 360 ha d'estar integrada en el Projecte Educatiu de Centre, PEC; en els espais de debat i coordinació de tot el centre educatiu; enfortint l'acció tutorial que ha de facilitar la connexió dins i fora del centre des de la perspectiva de cada noi o noia; **orientant els projectes d'innovació educativa** de l'escola o institut; accentuant els **vincles i la participació de la comunitat edu-**

cativa, en especial de les famílies, ja que la seva implicació en el centre és cabdal; **obrint-se a la intervenció**, en el centre mateix, **d'altres professionals educatius** com educadors i educadores socials, tècnics d'integració social, especialistes de diverses disciplines, etc. En definitiva, es tracta d'un procés dinàmic. L'obertura del centre educatiu al treball en xarxa amb l'entorn ha de comportar una transformació interna del centre mateix de manera que l'enforteixi per participar de la xarxa i esdevingui un node enriquidor de la xarxa mateixa.

7 > OCDE (2013) "[Innovative Learning Environments](#)" *Educational Research and Innovation*. OCDE Publishing.

Característiques dels centres educatius 360

Com ja hem comentat, escola o institut 360 és el que treballa en xarxa amb altres agents, temps i espais educatius per millorar les condicions d'igualtat educativa de l'alumnat. Ho fa impulsant aquestes estratègies, tot i que no és necessari accomplir-les totes per ser un centre 360.

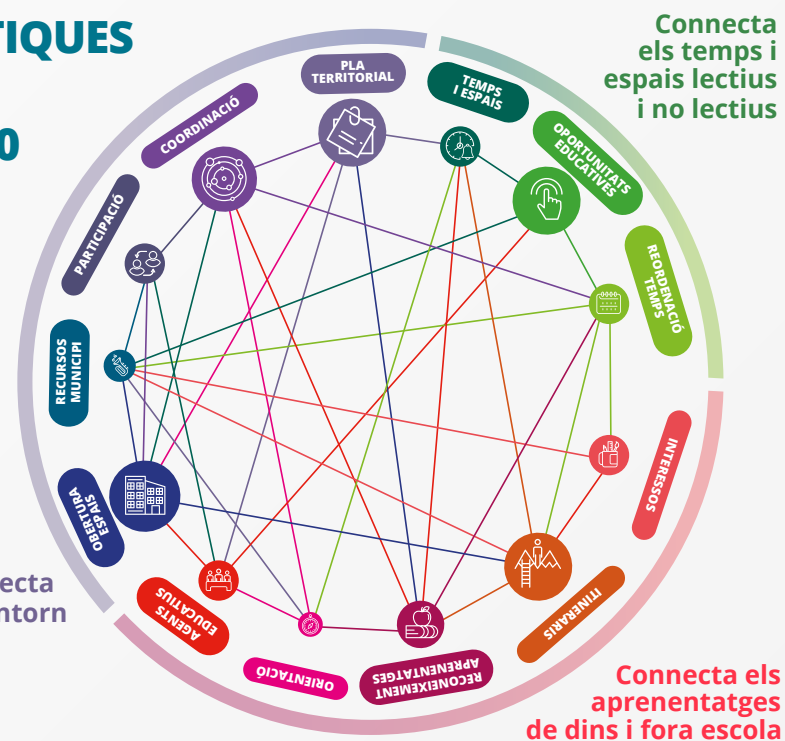
CARACTERÍSTIQUES D'UN CENTRE EDUCATIU 360

Una escola o institut 360 és el que treballa en xarxa amb d'altres agents, temps i espais educatius per millorar les condicions d'igualtat educativa de l'alumnat.

Ho fa impulsant aquestes accions, tot i que no és necessari accomplir-les totes per a ser un Centre Educatiu 360

Es connecta amb l'entorn

EDUCACIÓ
360
A TEMPS COMPLET

El model d'educació a temps complet i evidències del seu impacte

L'educació a temps complet és un model educatiu que recull diferents objectius i tipologies de temps i organització escolar arreu del món. Fa prop de 40 anys que va sorgir, amb la necessitat d'ampliar el temps d'aprenentatge per augmentar l'equitat i el rendiment escolar.⁸ Amb el temps i l'experiència, diferents països han anat adaptant i enriquint el model, però tots comparteixen:

- Un interès per reduir les desigualtats educatives millorant les condicions d'aprenentatge dels infants i joves dins i fora de les aules per incrementar el rendiment escolar i, alhora, promoure el desenvolupament cognitiu, motivacional, emocional i social de l'alumnat
- Una preocupació per la millora de la qualitat educativa, promovent una nova cultura de l'aprenentatge, que té en compte les capacitats, els interessos i les necessitats de l'alumnat

Així doncs, és un model que té com a objectiu principal **millorar les condicions d'aprenentatge dels estudiants**, i promou, amplia i connecta els temps, els espais i els agents educatius del territori per garantir de forma efectiva la igualtat d'oportunitats educatives.

En les escoles d'educació a temps complet:

- Es dota escoles del suport i la flexibilitat necessària per reordenar el temps escolar a fi d'oferir més i millors oportunitats educatives, tant d'aprenentatges lectius com de no lectius.
- Es considera imprescindible la vinculació amb l'entorn per fer-ho possible.
- Els centres educatius estan oberts fins a la tarda amb una pausa per dinar al migdia i amb una oferta integrada d'activitats lectives i no lectives, compartides i/o vinculades amb els temps, espais i agents del territori.

⁸ > Sintés, E. (2015). [Escola a temps complet](#). Cap a un model d'educació compartida. Informes Breus. Fundació Bofill.

Elements clau d'aquest model

MÉS TEMPS D'APRENTATGE

Mínim 1 h més al dia o 10 dies
més a l'any dins l'escola

LIDERATGE FORT

Dels equips directius, del municipi i
de la comunitat

OPTIMITZACIÓ DEL TEMPS PER A L'APRENTATGE

Innovació en els temps i les
pràctiques educatives

FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PROFESSORAT

Mentoria, retroalimentació

MILLORA DEL CLIMA ESCOLAR

Activitats per fomentar un esperit
escolar comú

APRENTATGES EN ÀREES NO ESTRINGENT ACADÈMIQUES

Activitats artístiques, esportives...

ORIENTACIÓ

En les transicions educatives, per a la
carrera professional, a les famílies...

AVALUACIÓ

Participació activa dels docents, dels
estudiants i de tots els agents educa-
tius vinculats

Evidències d'impacte del model d'educació a temps complet

Després de moltes experiències d'educació a temps complet podem afirmar que, de manera general, afegir temps (lectiu o no lectiu) al procés educatiu dels infants i joves ofereix bons resultats educatius i socials. Algunes evidències del seu impacte són:⁹

1. Qualitat vs. quantitat

No existeix una correlació entre el nombre d'hores d'instrucció o lectives d'un sistema educatiu i el seu nivell d'excel·lència acadèmica (resultats educatius a PISA).

2. Optimització dels temps d'aprenentatge

Perquè hi hagi una millora real en l'aprenentatge cal que l'increment del temps educatiu comporti una optimització de la qualitat de l'acció educativa, permeti introduir metodologies innovadores i col·laborar amb nous professionals educatius, i es diversifiquin les estratègies d'aprenentatge integrant el temps lectiu i no lectiu.

3. Multipràctica

Les escoles que aconseguixen uns majors efectes en els seus estudiants tendeixen a integrar múltiples pràctiques en el disseny de la pròpia escola.

4. Connexió amb l'entorn

L'emmarcament del projecte de centre en els **plans estratègics educatius locals** (plans educatius d'entorn, de barri de ciutat...) a fi d'aprofitar les sinergies amb la resta d'actors del municipi és una acció clau que afecta directament el rendiment acadèmic dels alumnes i el seu desenvolupament social.

5. Coordinació interna integrada i PEC

La idoneïtat de crear la **figura de coordinador/a** de serveis a cada centre educatiu per tal de millorar l'eficiència de tots els processos és una peça substantiva per a l'èxit d'una escola a temps complet, sobretot integrant les activitats no lectives en el **Projecte Educatiu de Centre**.

6. Oportunitats educatives fora escola integrades

Les oportunitats d'enriquiment, quan es realitzen en el centre escolar, milloren els resultats acadèmics i les actituds envers els aprenentatges dels estudiants, la qual cosa disminueix la desigualtat d'oportunitats educatives (l'estatus socioeconòmic de les famílies no condiciona la qualitat, disponibilitat i accessibilitat a aquest tipus d'activitats, com sí que succeeix fora escola).

7. Millora del clima escolar

Les escoles d'educació a temps complet que no se centren únicament a millorar competències acadèmiques sinó també competències de pensament crític (comunicació, creativitat, resolució de problemes, etc.) de forma intencionada, tenen efectes positius en el clima escolar i en el rendiment acadèmic.

8. Currículum vinculat i instrucció

Aquelles escoles d'educació a temps complet que realitzen activitats d'enriquiment acadèmic amb continguts connectats al currículum escolar tenen un major impacte en l'èxit escolar.

9. Incorporació de les famílies

Les famílies que participen activament en la vida escolar i a les quals les escoles a temps complet dirigeixen accions de capacitat en l'acompanyament a l'escolaritat dels seus fills i filles són un indicador clau dels resultats d'impacte en l'èxit escolar de l'alumnat.

9 > Elaborat per Mireia Mas a partir de:

- Baker, Fabrega, Galindo i Mishook (2004). *Instructional Time and National Achievement: Cross-National Evidence*. Peer reviewed.
- Kaplan, C. i Chan, R. (2011). *Time well spent. Eight Powerful Practices of Successful Expanded – Time Schools*. National Center on Time & Learning. Boston (EUA).
- [MDRC DATABASE – P-12 EDUCATION – ELEMENTARY AND MIDDLE SCHOOL STUDENTS](#)
- [THE CALIFORNIA EVIDENCE-BASED CLEARINGHOUSE FOR CHILD WELFARE](#)
- Dobbie, W. i Fryer, R. (2011). *Getting beneath the veil of effective schools: evidence from New York City*. NBER Working Paper, núm. 17632.

Inspireu-vos: iniciatives internacionals

CITIZEN SCHOOLS
ESCOLES CIUTADANES

CRESCER A TEMPO INTEIRO
CRÉIXER A TEMPS COMPLET

KUOPION KULTTUURIPOLKU
ITINERARIS CULTURALS DE KUOPIO

DIE GANZTAGSSCHULEN
ESCOLES A TEMPS COMPLET

CITIZEN SCHOOLS ESCOLES CIUDADANES

L'organització Citizen Schools, present a molts estats dels Estats Units, promou un model d'aprenentatge estès basat en el **treball conjunt entre els centres educatius, les famílies i la comunitat**, per ampliar les oportunitats d'aprenentatge dels adolescents d'entorns desafavorits d'arreu del país. En últim terme pretén que els joves puguin adquirir aquelles habilitats, **competències** i actituds per desenvolupar-se en el món laboral del s. XXI, alhora que s'expandeix la seva **xarxa social**.

Incrementa el temps d'aprenentatge dels estudiants amb activitats dins i fora del centre educatiu, gràcies a la col·laboració d'equips de voluntaris experts en temes diversos. Aquestes persones voluntàries donen **suport dins i fora de l'aula**, i acosten els joves a l'entorn laboral a partir de **pràctiques** en empreses que ells mateixos poden escollir.

Hi participen 100.000 estudiants en 28 comunitats, que reimaginen la manera d'aprendre a l'aula, fora de l'escola i en les comunitats.

OBJECTIUS PRINCIPALS:

- Disminuir l'abandonament escolar, incrementar l'adhesió escolar i el rendiment acadèmic.
- Incrementar la taxa de graduats en educació secundària i la motivació per als estudis postsecundaris.
- Desenvolupar les competències laborals per respondre a les necessitats del s. XXI.

Impacte de les accions de Citizen Schools.

EIXOS CLAU DE LA PROPOSTA:

- Connecta l'escola amb l'entorn, enxarxant les activitats del centre educatiu amb les entitats i empreses del territori.
- Connecta l'activitat lectiva i no lectiva promovent itineraris d'aprenentatge personalitzat a partir d'experiències educatives pràctiques que vinculen l'aula amb el món real.
- Implica agents educatius diversos, membres de la mateixa comunitat, que creen una xarxa de corresponsabilitat i confiança mútua, i treballen de manera col·laborativa per millorar els processos educatius dels infants i joves de la comunitat.

QUINES ESTRATÈGIES APLIQUEN?

- **Mentoria de la comunitat:** persones expertes de la comunitat acompanyen els joves en diferents matèries tant dins de l'aula, donant suport als adolescents amb més dificultats, com fora de l'aula, oferint classes de reforç escolar fora de l'horari lectiu. Aquest format permet al professorat col·laborar amb el voluntariat de la comunitat per oferir experiències d'aprenentatge STEM basades en projectes de gran qualitat.
- **Pràctiques connectades al món laboral:** cada semestre s'organitzen activitats i tallers pràctics de 10 setmanes relacionats amb el món laboral (robòtica, dret, disseny gràfic...) impartit per professionals de la comunitat. Aquests seminaris **permeten adquirir coneixements i habilitats que van més enllà del currículum escolar**, donen la possibilitat als estudiants de **connectar els aprenentatges** de l'escola amb el món real i relacionar-los amb els seus propis itineraris laborals futurs. Acaba amb un esdeveniment en què els alumnes expliquen a les seves famílies el que han après (*WOW event*), **reforçant així els seus propis aprenentatges**.

Aquesta experiència constitueix un bon exemple de com oferir més i millors oportunitats d'aprenentatge a col·lectius socialment desafavorits, aprofitant els recursos de l'entorn i implicant en el procés d'aprenentatge tant els adolescents com les seves famílies.

Fotografia de Citizen Schools.

MÉS INFORMACIÓ: al [web](#) trobareu tota la informació sobre el desenvolupament del projecte. Ens inspira especialment l'apartat sobre impacte perquè en podreu extreure idees per avaluar els canvis que impulseu.

CRESCER A TEMPO INTEIRO

CRÉIXER A TEMPS COMPLET

El projecte comunitari *Crescer a Tempo Inteiro*, que desenvolupa l'Ajuntament de Cascais, a Portugal, se centra a garantir el dret dels infants a l'accés equitatiu a l'educació en el fora escola, al joc, a participar de la vida social i cultural del seu entorn i a compartir temps de qualitat amb la família.

L'Ajuntament coordina les necessitats dels centres educatius, entitats i famílies per proveir serveis adaptats a cada centre escolar que permetin enxarxar els agents de la comunitat, implicar les famílies en els centres i garantir oportunitats educatives integrant-les en el funcionament del centre.

Així doncs, a partir de la **prolongació de l'horari** de les escoles de primària amb **activitats d'enriquiment curricular**, es dona resposta a les necessitats de les famílies, i es concilien en les necessitats de temps lliure dels infants amb la jornada escolar.

OBJECTIUS PRINCIPALS:

- Contribuir al desenvolupament personal, social i cultural dels infants a partir de la promoció de contextos educatius enriquidors que segueixen els seus interessos.
- Respectar el dret dels infants a un espai de llibertat expressiva i creativa en un ambient lúdic, fora de l'aula, complementant tot procés educatiu.
- Promoure l'ús dels recursos esportius, culturals, lúdics i socials de la comunitat.
- Fomentar la relació entre la família, l'escola i la comunitat.

Fotograma extret del [vídeo](#) sobre el projecte.

EIXOS CLAU DE LA PROPOSTA:

- Connecta, integra i enriqueix els temps i espais lectius i no lectius de manera que s'afavoreix el desenvolupament de competències transversals i la construcció d'itineraris personalitzats d'aprenentatge.
- Connecta l'escola amb l'entorn, enxarxant les activitats del centre educatiu amb el territori i reconeixent altres agents, espais, equipaments educatius i aprenentatges.
- Implica les famílies i la comunitat en el disseny de les activitats per poder-se adaptar millor a les seves necessitats i als interessos dels infants.

QUINES ESTRATÈGIES APLIQUEN?

· **Activitats d'animació i suport familiar i infantil, i programes de suport a la família:** s'organitzen activitats per assegurar l'acompanyament dels infants abans i/o després de les hores lectives. Aquestes activitats són dissenyades per cada centre o agrupament escolar en col·laboració amb les famílies i altres entitats, i s'adapten al propi projecte educatiu. Tenen l'objectiu de proporcionar als infants un moment d'activitat lúdica, esportiva i creativa, tot salvaguardant el seu dret a jugar, al temps de lleure i a la participació. Es promou l'ús dels equipaments del territori en període no lectiu (equipaments lúdics, culturals i esportius), i dels programes que aquests promouen.

· **Ludoteques:** aquesta estructura lúdica d'educació no formal té per objectiu proporcionar un temps privilegiat per al desenvolupament d'habilitats sociolingüístiques i socioemocionals. És un suport al projecte educatiu de centre, a l'activitat docent i a les famílies, alhora que s'amplien els recursos educatius i l'aprenentatge multipràctica. És un espai que pot donar-se dins i fora del centre educatiu i en el qual es teixeixen ponts entre metodologies i agents tot enfortint la xarxa d'educació a temps complet.

Fotografia extreta del web de l'Ajuntament de Cascais.

MÉS INFORMACIÓ: al [web](#) de l'Ajuntament de Cascais trobareu tota la informació del programa adreçada específicament a famílies i centres educatius. És especialment inspirador el document de normativa sobre el programa perquè, de manera planera i entenedora, recull els drets i deures de tots els agents de la comunitat educativa.

KUOPION KULTTUURIPOLKU

ITINERARIS CULTURALS DE KUOPIO

El projecte d'**Itineraris Culturals** a la ciutat de Kuopio (Finlàndia) està promogut per l'Ajuntament de Kuopio i el Consell Nacional d'Educació, i pretén millorar el benestar social, emocional i físic dels infants de 7 a 16 anys a través de la cultura i l'art, i garanteix que cada estudiant tingui **accés als serveis culturals de la ciutat**.

El programa està dividit en nou itineraris, un per a cada curs, relacionats amb les biblioteques, les arts plàstiques, els museus, la dansa, la música, etc. Aquests estan relacionats amb les necessitats i els objectius curriculars d'una o més assignatures.

Així, cada any els estudiants visiten, almenys, una **institució cultural local**. Aquestes visites es complementen amb **activitats que es fan abans i després de les visites** i, en el cas d'alguns itineraris, es fan tallers a l'escola conduïts per artistes.

A través de l'art i la cultura, es treballen **competències** centrades en la **socialització, la identitat cultural, la cultura mediàtica i la responsabilitat envers la natura i el medi ambient**. L'objectiu de l'aprenentatge és que els estudiants aprenguin com a membres d'una comunitat i s'expressin de forma lliure i creativa. Quan els estudiants arriben al 9è curs poden utilitzar els serveis culturals de la ciutat gratuïtament amb una targeta K9.

OBJECTIUS PRINCIPALS:

- Incorporar la cultura al currículum dels infants i joves.
- Crear nous entorns d'aprenentatge experiencial i familiaritzar els estudiants amb la vida artística de la ciutat.
- Garantir que tots els estudiants de primària de la ciutat de Kuopio accedeixen als serveis culturals de la ciutat.
- Oferir al professorat eines pràctiques per implementar una educació on els objectius giren al voltant d'un eix cultural.
- Enfortir la cooperació entre les escoles i les institucions culturals.
- Sostenir el desenvolupament d'escoles com a comunitats culturals.

Aquesta experiència és un exemple d'ecosistema d'aprenentatge local eficaç, basat en els recursos del municipi per potenciar l'accés a les oportunitats d'aprenentatge dels joves.

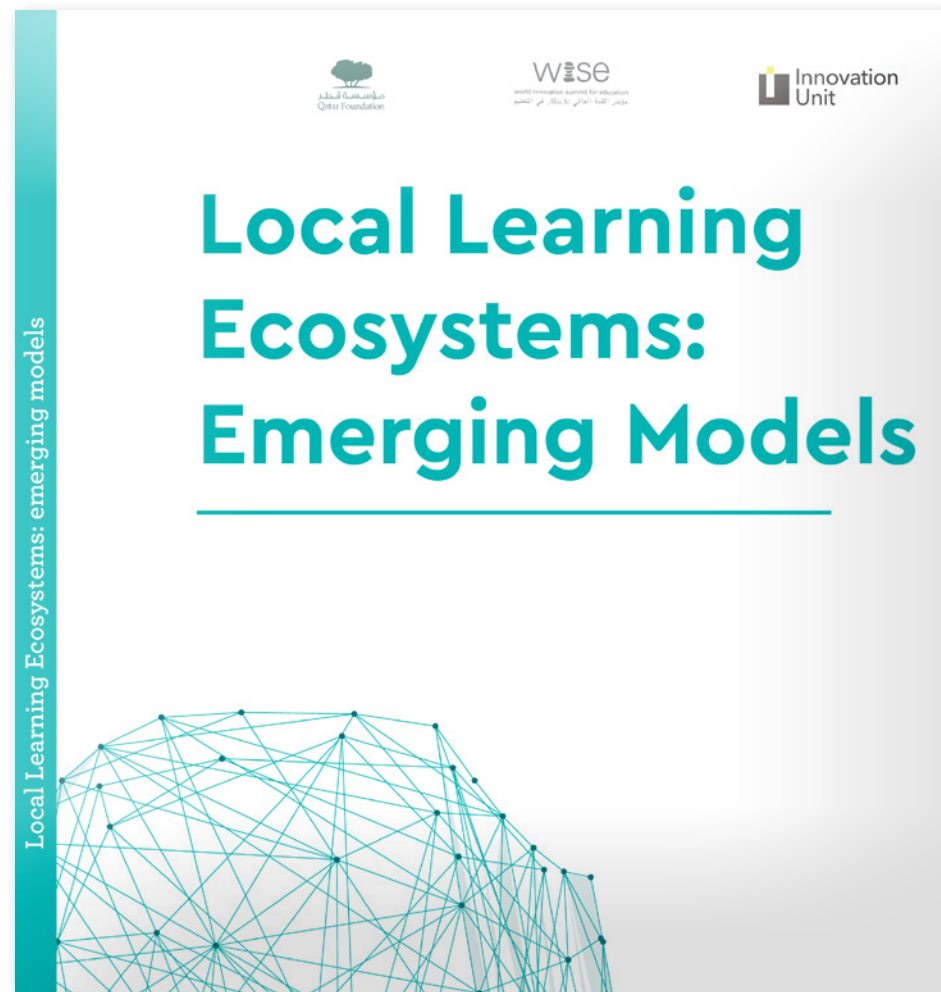
EIXOS CLAU DE LA PROPOSTA:

- Connecta l'escola amb l'entorn, enxarxant les activitats del centre educatiu amb el territori, i reconeixent els agents, espais i equipaments culturals com a espais educatius, i els aprenentatges que s'hi produeixen, alhora que reforça l'escola com a comunitat cultural.

QUINES ESTRATÈGIES APLIQUEN?

- **Formació inicial per al professorat sobre treball comunitari i personalització de l'aprenentatge:** en els primers anys del programa es va oferir formació especialitzada al professorat, que continua disposant d'eines pràctiques per tirar endavant les activitats, al voltant dels itineraris.
- **Coordinadors culturals:** totes les escoles compten amb un coordinador/a cultural propi, que actua com a pont entre les escoles i els equipaments culturals.
- **Materials d'aprenentatge innovadors:** el programa inicial va editar i va posar a disposició del professorat materials didàctics innovadors. Inclouen eines i exemples pràctics per a l'educació de les arts, centrades en l'experimentació, la creativitat i les activitats multisensorials. També es treballa la interacció amb els altres.
- **Curriculum integrador a través de la cultura i de les arts:** els Itineraris Culturals trenquen els límits entre assignatures escolars fora de les rutines del centre educatiu. Els museus i teatres dissenyen activitats al voltant del currículum educatiu alhora que introdueixen noves competències i continguts.

MÉS INFORMACIÓ: al [web](#) d'Educació 360 hem recollit l'experiència finese en aquest article, en el qual es destaquen els punts més rellevants i inspiradors del projecte. També hi trobareu enllaçats més exemples d'ecosistemes educatius.

DIE GANZTAGSSCHULEN ESCOLES A TEMPS COMPLET

A Alemanya ja fa més d'una dècada que s'implementa el model d'Escoles a Temps Complet en més del 58 % dels centres per **garantir l'equitat i excel·lència educativa**, així com la **conciliació de la vida personal i laboral** de les famílies.

Són centres educatius que:

- Ofereixen activitats addicionals a les lectives, una extensió dels temps educatius que es distribueix entre el matí i les primeres hores de la tarda.
- Ofereixen servei de menjador diari.
- Tenen una oferta d'activitats no lectives organitzada i supervisada per la direcció de l'escola, vinculades als objectius del temps lectiu de l'escola.

Amb aquest **augment i aquesta millora del temps pedagògic** l'escola es converteix en l'espai on aprendre, experimentar i compartir una major varietat d'experiències vitals. Amb aquestes, el desenvolupament personal s'enriqueix, es treballen competències i habilitats més enllà de les cognitives, es promou la personalització dels aprenentatges i s'incrementen els resultats educatius.

Les escoles a temps complet **s'obren a l'entorn**, busquen recursos educatius en la comunitat i també s'obren al teixit social, empresarial i cultural **de manera que diversifiquen així els recursos d'aprenentatge i fomenten la cohesió social**.

OBJECTIUS PRINCIPALS:

- Fer front i compensar les desigualtats socials de l'alumnat.
- Donar resposta al baix rendiment escolar.
- Oferir solucions de conciliació familiar i laboral.

[Dimensions pedagògiques d'una Ganztagsschulen.](#)

EIXOS CLAU DE LA PROPOSTA:

- Connecta, integra i enriqueix els temps i espais lectius i no lectius.
- Connecta l'escola amb l'entorn i crea una xarxa de cooperació d'agents externs (clubs esportius, biblioteques, entitats juvenils) que generen uns majors vincles comunitaris i una major qualitat d'experiències d'aprenentatge.

QUINES ESTRATÈGIES APLIQUEN?

· **Horaris extensos i conciliadors:** els horaris d'estada dins l'escola s'estenen més enllà de les hores lectives incorporant al mateix centre activitats de lleure. En moltes GST hi ha una distribució més flexible dels horaris i s'intercalen activitats no curriculars durant el dia. A banda, les GST permeten a les famílies accedir i compatibilitzar millor la seva feina amb el rol de pares i mares, amb horaris flexibles i donant-los espais per participar del centre.

· **Combinació de metodologies d'aprenentatge:** fonamentalment, s'han introduït nous models pedagògics tant a les classes curriculars com a les activitats de lleure educatiu per dotar l'aprenentatge de coherència i d'experiències multipràctica.

· **Reforç i acompanyament educatiu:** les GST disposen d'un servei de suport als deures i a l'estudi, que compta amb personal especialitzat, en què els infants i adolescents poden deixar enlestits els seus deures escolars i aprofundir en els coneixements que aprenen a classe. A la GST poden fer això en companyia d'altres companys i, per tant, poden desenvolupar millors habilitats socials i nodrir-se de més experiències vitals.

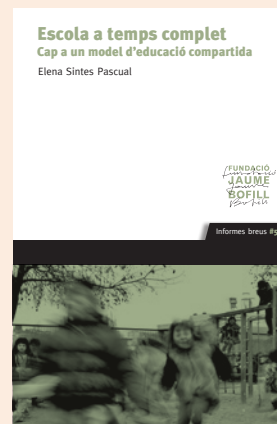
· **Articulació del temps lectiu amb temps per a activitats no lectives:** activitats que es realitzen amb altres metodologies d'aprenentatge i generalment amb la participació d'altres perfils educadors, professionals diversos, voluntaris... que fins i tot poden passar a formar part dels equips del centre. Aquestes activitats han de garantir estratègies específiques per atendre la diversitat de l'alumnat

i normalment combinen activitats esportives, socials, d'idiomes, científicotècniques i de suport a les tasques escolars. L'elecció de les activitats es fa sovint amb processos participatius que impliquen l'alumnat, cosa que promou la seva iniciativa i autodeterminació, i que afecta positivament al clima i benestar de tothom.

MÉS INFORMACIÓ: a la publicació [*L'escola a temps complet a Alemanya. Die Ganztagsschulen*](#) podreu llegir detingudament el funcionament i l'impacte d'aquest projecte consolidat. Ens resulten molt inspiradors els exemples sobre com dur a la pràctica el programa, tant en la interrelació entre equips educatius com pel que fa als horaris o a l'adequació d'espais, entre d'altres.

Podeu consultar també el document [*L'Educació a temps complet als països de parla alemanya*](#) de la Fundació Bofill, on s'explica com altres països com Suïssa i Àustria han fet seva aquesta proposta.

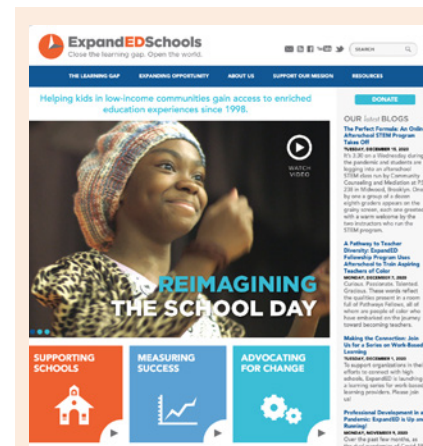
Apreneu: recursos per aprofundir

ESCOLA A TEMPS COMPLET CAP A UN MODEL D'EDUCACIÓ COMPARTIDA

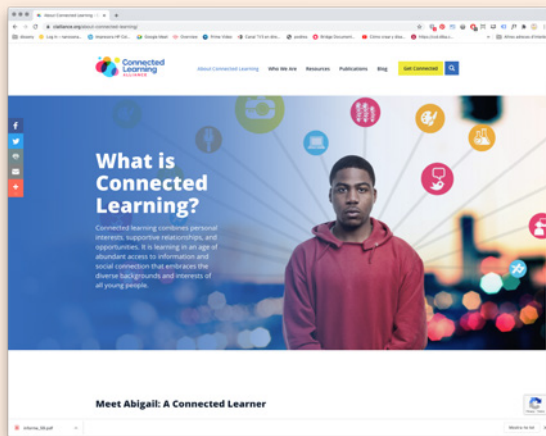
Elena Sintes (2015)
Fundació Bofill

Aquest [informe](#) és una excel·lent introducció per **aprofundir** en el paradigma de l'educació a temps complet i analitzar com podem aplicar-lo als nostres centres. Us serà una lectura enriquidora per adquirir un coneixement general sobre com s'està aplicant i quins impactes i reptes planteja a Catalunya aquest model.

EXPANDED SCHOOLS

[El projecte nord-americà ExpandED Schools](#) té com a objectiu **reduir la bretxa d'oportunitats educatives** dels infants i joves més vulnerables a partir d'**incrementar** l'accés a **activitats d'enriquiment educatiu** durant el temps no lectiu, els caps de setmana i les vacances. És un referent internacional tant per les seves pràctiques transformadores com pels estudis i reflexions. Al seu web podreu trobar múltiples recursos per aprofundir sobre aquest model d'educació estesa.

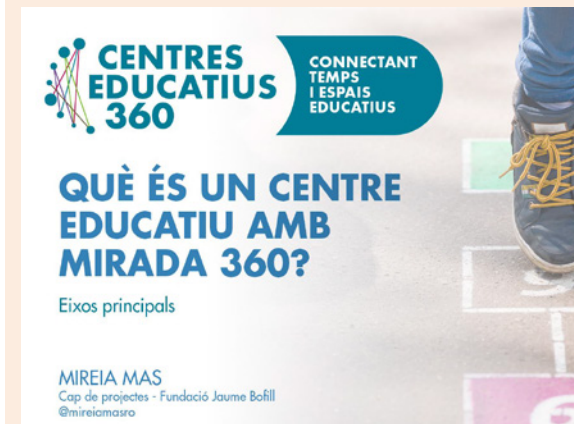
CONNECTED LEARNING ALLIANCE

[Connected Learning Alliance](#) és una iniciativa sorgida als Estats Units que vol **contribuir a l'equitat** en l'accés als aprenentatges dels nois i noies acostant-los a les **noves tecnologies**. Agrupa i dona suport a persones expertes, xarxes educatives i organitzacions juvenils que creen **espais d'aprenentatge digital** on els joves poden aprendre segons els seus **interessos** i amb el suport entre iguals i amb adults. Ens mostra com la tecnologia és una molt bona eina per aprendre i acostar els joves a nous aprenentatges on ells en són protagonistes. Consulta la [infografia](#) elaborada per l'Aliança Educació 360.

CLX REVIEW OF LITERATURE: RESEARCH FOUNDATIONS FOR THE CHICAGO LEARNING EXCHANGE

[CLX](#) treballa per **reduir la bretxa d'oportunitats educatives** de la ciutat de Chicago connectant els agents educatius que treballen en el fora escola, i promovent l'**aprenentatge d'habilitats** entre educadors i educadores, famílies i joves, per desenvolupar-se en aquesta **era digital**. En aquest informe s'expliquen les **sis condicions per garantir la igualtat d'oportunitats en l'aprenentatge dels joves**. Una manera interessant d'enfocar el treball per l'equitat. Consulta els [recursos](#).

QUÈ ÉS UN CENTRE EDUCATIU AMB MIRADA 360?

Mireia Mas (2018)

Aquesta [presentació](#), que va marcar l'inici de la Crida de Centres Educatius 360, és una perfecta síntesi visual dels **principis de l'educació a temps complet** i dels seus **impactes**. Pot ser una bona eina per compartir amb altres docents o per reflexionar sobre la situació del vostre centre educatiu.